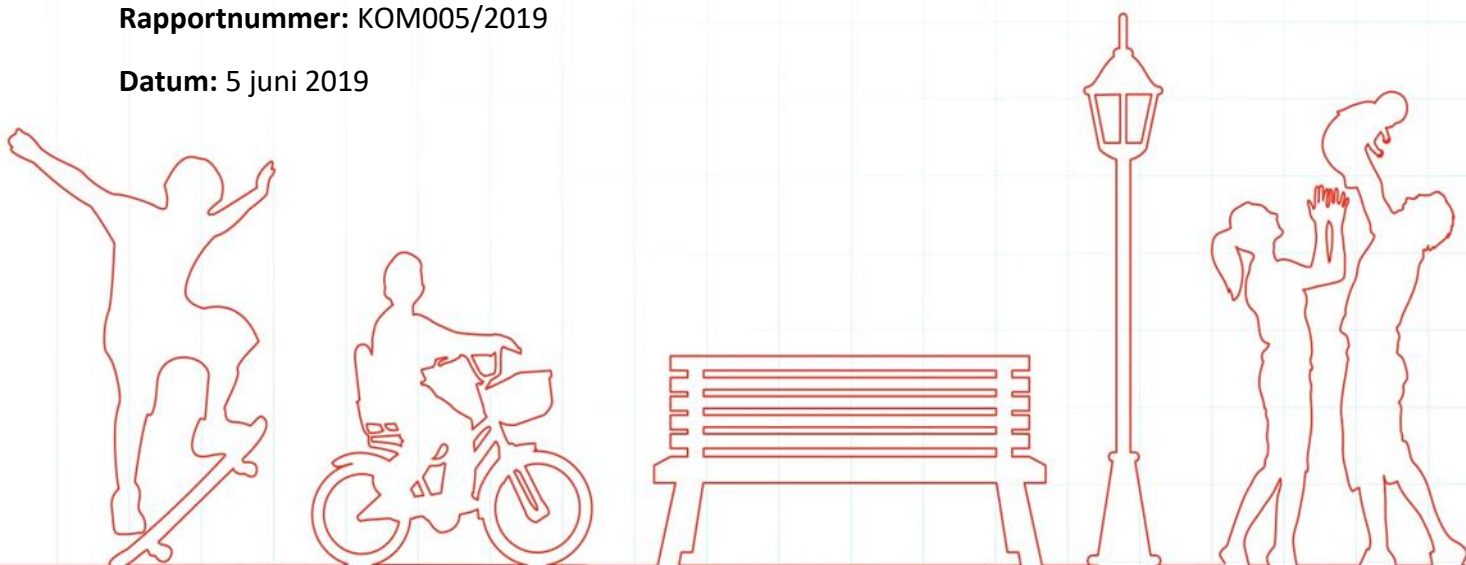

ALS HET VAKANTIEPARK JE (T)HUIS IS

Zicht op, en zorg en zekerheid voor kinderen op
vakantieparken

Rapportnummer: KOM005/2019

Datum: 5 juni 2019

Als het vakantiepark je (t)huis is

Zicht op, en zorg en zekerheid voor kinderen op vakantieparken

Onderzoeksteam

Coby van der Kooi

Marit Hopman

Kinderombudsvrouw

Margrite Kalverboer

Rapportnummer: KOM005/2019

Datum: 5 juni 2019

Inhoudsopgave

1. Introductie en kinderrechtenkader	p.4
2. Achtergrond van het onderzoek	p.4
3. Het onderzoek van de Kinderombudsman	p.6
4. Bevindingen van de vragenlijst	p.7
5. Bevindingen uit het gesprek	p.9
6. Bevindingen uit contacten met mijn netwerk	p.10
7. Conclusie	p.11
8. Wat vraag ik van u?	p.11
Bijlage 1: Het kinderrechtenkader	p.13
Bijlage 2: De vragenlijst	p.14

1. Introductie en kinderrechtenkader

Als Kinderombudsman zie ik er op toe dat Kinderrechten in Nederland worden bevorderd. In september 2017 bracht ik een bezoek aan Camping Fort Oranje, waarbij de zorgwekkende situaties die ik daar aantrof voor mij aanleiding waren een onderzoek te starten naar de kwaliteit van leven en de ontwikkelingsrisico's van kinderen die opgroeien op een vakantiepark. In dit onderzoek staan de rechten van kinderen die 'permanent' op vakantieparken wonen centraal. Het Kinderrechtenverdrag (ook: IVRK) is het toetsingskader van waaruit de Kinderombudsman bij ieder onderzoek werkt. Centraal in het IVRK staat een aantal kinderrechtenbepalingen, te weten de artikelen 2, 3, 6 en 12 die in onderlinge samenhang moeten worden gezien. Zo hebben kinderen recht op een gelijke behandeling (artikel 2 IVRK), en heeft ieder kind er recht op dat zijn of haar ontwikkelingsbelangen zwaar wegen bij besluiten die voor het kind belangrijk zijn (artikel 3 en 6 IVRK). Verder moet het kind de mogelijkheid krijgen om zijn of haar visie te geven over dergelijke besluiten (artikel 12 IVRK). Bij kinderen die op vakantieparken wonen speelt daarnaast een aantal kinderrechten die specifiek voor hen onder druk kunnen komen te staan, bijvoorbeeld artikel 19 IVRK dat toeziet op bescherming tegen misbruik en verwaarlozing en artikel 26 IVRK waarin staat dat kinderen toegang tot sociale voorzieningen moeten hebben. Een volledig overzicht van de relevante kinderrechten met betrekking tot dit onderzoek vindt u in bijlage 1. In dit rapport ga ik eerst in op de achtergrond van het onderzoek. Daarna volgen verdere uiteenzetting van het onderzoek als ook van mijn bevindingen en zorgen. Ik sluit af met enkele aanbevelingen.

2. Achtergrond van het onderzoek

In september 2017 bezocht ik Fort Oranje in de gemeente Zundert. Directe aanleiding hiervoor waren berichten in de media over de erbarmelijke leefomstandigheden op het vakantiepark, de aanwezigheid van minderjarigen en de – toentertijd – aankomende sluiting van het vakantiepark. Ik sprak daar niet alleen met medewerkers van de gemeente en hulpverleners, maar ik ben ook bij twee gezinnen op bezoek geweest die op dat moment nog op Fort Oranje woonden. Dat op eenzelfde park het ene kind goed kan opgroeien terwijl het andere kind ernstig in zijn of haar ontwikkeling wordt bedreigd werd treffend zichtbaar: Met één gezin ging het goed, de kinderen voelden zich prettig en de kwaliteit van leven van de kinderen leek goed. Bij het andere gezin was sprake van diepe armoede, de nog jonge kinderen waren vuil en vertoonden zorgelijk gedrag. Ook de volwassenen – opa, oma en de aanwezige tantes en moeder – waren vervuild. De caravan was oud en stuk, er was sprake van over-bewoning en de directe leefomgeving was vervuild. Ik ben zeer geschrokken van de situatie waarin deze kinderen opgroeiden.

In 2014 en 2017 zijn kritische rapporten geschreven door de GGD West-Brabant met een lange lijst van aan Fort Oranje gerelateerd incidenten en zorgen. Vermeld worden incidenten en zorgen als poging tot doodslag, mishandeling, prostitutie, huiselijk geweld, caravanbranden en drugsregistraties. De GGD constateerde tevens slecht onderhouden en vervuilde onderkomens die een risico op het ontstaan van brand en koolmonoxidevergiftiging met zich mee brachten. Ondertussen woonden hier kinderen. Mijn bezoek aan Fort Oranje en de kritische rapporten van de GGD, waren voor mij aanleiding voor een nadere oriëntatie op de aard en omvang van de geschetste problematiek.

Parallel aan mijn onderzoek zijn in het afgelopen jaar door andere organisaties vanuit verschillende invalshoeken onderzoeken en verkenningen uitgevoerd om zicht te krijgen op mensen die langdurig op vakantieparken wonen. Vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is op

29 november 2018 tijdens De Vakantieparkentop een Actieagenda¹ gepresenteerd die zich richt op het vitaliseren van vakantieparken in Nederland. Permanente vakantieparkbewoning, of het tegengaan daarvan, is hierbij het centrale punt. Deze Actieagenda is mede gebaseerd op onderzoek van Platform 31 en op de input van een door het Ministerie georganiseerde werkgroep. Om ervoor te zorgen dat in de Actieagenda ook de focus zou komen te liggen op kinderen, hebben enkele van mijn medewerkers deelgenomen aan de overleggen van deze werkgroep. Dit heeft ertoe geleid dat oog voor het ontwikkelingsbelang van kinderen in de Actieagenda is opgenomen als onderdeel van één van de actiepunten. De initiatieven die ontwikkeld worden vanuit deze Actieagenda blijken echter gedomineerd te worden door bestuurlijke handhaving en het tegengaan van een verdere toename van zogenaamde 'probleemparken'. Het perspectief en de stem van kinderen wordt hierin niet meegenomen, terwijl ook zij bewoners van een vakantiepark zijn en daarin hun eigen ervaringen hebben.

Uit wetenschappelijke studies blijkt dat instabiele of kwetsbare woonomstandigheden negatieve effecten hebben op mentale en fysieke gezondheid van alle gezinsleden, en daarmee ook op kinderen. Stress en onzekerheid kunnen er daarnaast toe leiden dat ouders minder goed in staat zijn op adequate wijze vorm te geven aan hun opvoederstaak.² Hoeveel mensen in Nederland (noodgedwongen zonder duurzame huisvesting) op vakantieparken wonen en vooral hoeveel van hen minderjarig zijn weet, ondanks inspanning van verschillende partijen, niemand. Uit onderzoek^{1,2} is bekend dat er verschillende groepen vakantieparkbewoners zijn, zoals arbeidsmigranten, mensen met behoefte aan een prikkelarme omgeving, mensen die met spoed een huis zoeken ("spoedzoekers") en mensen die om verschillende redenen onder de radar willen blijven. Het is helder dat onder al deze groepen zich ook kinderen bevinden. Zo is van Fort Oranje bekend dat van de 430 bewoners er 84 minderjarig waren³. Ook is op basis van BRP-gegevens⁴ geschat dat alleen op de Veluwe al 6000-9000 mensen op een vakantiepark wonen, waarvan 15% minderjarig zou zijn.

In lijn met het Kinderrechtenverdrag en visie van het Kinderrechtencomité over het horen van kinderen bij belangrijke besluiten in hun leven, heb ik me ingezet om via onderzoek een stem te geven aan kinderen die langdurig op een camping of vakantiepark verblijven. De volgende onderzoeksvragen stonden hierbij centraal:

- 1) Hoe is de kwaliteit van leven van deze kinderen?
- 2) Zijn er verschillen in het ervaren welbevinden tussen verschillende groepen kinderen?
- 3) Welke belangrijke ontwikkelingsvoorwaarden staan bij deze kinderen onder druk?

¹ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, e.a. (2018). Actie-Agenda Vakantieparken 2018-2020. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.

² Hulse, K. & Saugeres, L. (2008). Housing insecurity and precarious living: An Australian exploration. AHURI Final Report #124, Swinburne-Monash research Centre: Australian Housing and Urban Research Institute.

Warren, E.J. & Font, S.A. (2015). Housing insecurity, maternal stress and child maltreatment: an application of the Family Stress Model, *Social Services Review*, 98 (1), 9-39.

Ziol-Guest, K.M. & McKenna, C.C. (2014). Early childhood housing instability and school readiness, *Child Development*, 85 (1), 103-113.

³ GGD West-Brabant (2017). Hoe gezond is het om te verblijven op Fort Oranje (samenvatting). Breda: GGD West-Brabant.

⁴ Platform 31 (2018) Wonen in de luwte. Den Haag: Platform 31.

3. Het onderzoek van de Kinderombudsman

Opzet van het onderzoek

Het onderzoek dat in de zomer van 2018 van start ging bestond uit twee aspecten. Er is een online vragenlijst opengezet, die kinderen die op vakantieparken wonen anoniem in konden vullen. De vragenlijst is opgenomen als bijlage (zie bijlage 2). Daarnaast is via relevante contacten in ons netwerk meer informatie verzameld over de kinderen op vakantieparken. Hierbij hebben we ook geprobeerd de kinderen via deze contacten te bereiken voor het invullen van de vragenlijst en voor persoonlijke gesprekken.

De vragenlijst

Middels de vragenlijst konden kinderen een aantal specifieke vragen beantwoorden over hun leven op een vakantiepark en over de kwaliteit van hun leefomgeving. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we dat deze kwaliteit voorspellend is voor hun sociale en emotionele welbevinden en voor hun ontwikkelingsperspectief⁵. Hoe beter de kwaliteit van de leefomgeving, hoe groter de kans dat het met het kind goed gaat. Hierbij konden ze ook aangeven of ze tot een bepaalde kwetsbare groep behoren, zoals thuis te weinig geld hebben, gescheiden ouders die niet meer goed met elkaar omgaan, jeugdhulp krijgen en andere problemen. Ook konden ze een cijfer geven aan hun leven. Via Facebook en Twitter is een oproep uitgegaan om de vragenlijst in te vullen.

Contacten met verschillende partijen voor meer informatie over de kinderen en voor werving voor interviews met kinderen

Om zicht te krijgen op het aantal kinderen dat op vakantieparken opgroeit, is er bij de start van het onderzoek met ongeveer 60 organisaties contact gezocht. Ook zijn deze organisaties gebruikt om de wervingsbrief voor de door kinderen in te vullen vragenlijst te verspreiden. Het gaat om organisaties als Camping Kafka, GGD GHOR Nederland, RECRON, verscheidene gemeenten, Nederlands Jeugdinstituut, Movisie, Sociaal Werk Nederland, Hogeschool Utrecht, De Monitor, Federatie Opvang, en PO- en VO-raden.

Begin 2019 is opnieuw een aantal organisaties benaderd dat mogelijk gezinnen kent die op een vakantiepark wonen. Er is contact geweest met Sociaal Raadslieden, met De Correspondent (die over dit onderwerp hun eigen onderzoek doen) en wederom met GGD GHOR Nederland en een aantal jeugdartsen. Daarnaast is er contact opgenomen met 12 vakantieparken waarvan het vermoeden bestond dat hier (semi-)permanente bewoning plaatsvond. Dit heeft uiteindelijk geleid tot één gesprek met een moeder en dochter die tot voor kort op een vakantiepark woonden.

⁵ Kalverboer, M., Ten Brummelaar, M., Post, W., Zijlstra, E., Harder, A. & Knorth, E. (2012). The Best Interest of the Child-Questionnaire, reliability and validity: Preliminary data on the question 'where to live after detention or secure treatment?', *Criminal Behaviour and Mental Health*, 22, 41-52.

Zijlstra, A., Kalverboer, M., Post, W., Knorth, E. & Ten Brummelaar, M. (2012). The Quality of the Childrearing Environment of Refugee or Asylum-Seeking Children and the Best Interest of the Child: Reliability and Validity of the BIC-Q, *Behavioral Science & The Law*, 30 (6), 841-855.

4. Bevindingen van de vragenlijst

Respons op de vragenlijst

Via ons netwerk en via de sociale media hebben we een aantal malen de online vragenlijst onder de aandacht proberen te brengen bij kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen. De vragenlijst heeft ruim zes maanden open gestaan. Van de 44 kinderen die met het invullen van de vragenlijst zijn begonnen, hebben 16⁶ kinderen de vragenlijst volledig ingevuld. Dit aantal is niet representatief voor de gehele groep kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen. Het geeft wel een voorzichtige indicatie van hoe het leven op een vakantiepark voor kinderen eruit kan zien.

Groepen kinderen

Uit onderzoek van GGD West-Brabant en Platform 31⁷ is gebleken dat op een vakantiepark verschillende groepen mensen samen wonen, zoals arbeidsmigranten, mensen met specifieke behoefte aan een prikkelarme omgeving, "spoedzoekers" (mensen die met spoed een huis zoeken) en mensen die onder de radar willen blijven. Op basis van de redenen die kinderen in de vragenlijst in mijn onderzoek aangeven voor het wonen op een vakantiepark, lijken ze uit drie van deze groepen te komen:

- gezinnen met een *alternatieve woonbehoefte*, die er vrijwillig voor kiezen om op een vakantiepark te wonen en waarbij de kinderen over het algemeen ook positief zijn over het wonen op een vakantiepark (n=4).
- gezinnen die vallen onder de groep *spoedzoekers*, waarbij gezinnen gedwongen – al dan niet voor langere tijd – op een vakantiepark wonen in afwachting van een reguliere woning. Kinderen van deze gezinnen zijn niet persé negatief over hun leven, maar zouden wel graag een gewoon huis willen hebben (n=7).
- gezinnen met *(multi) problematiek*, die veelal geen andere mogelijkheid meer hebben dan wonen op een vakantiepark en waarbij er sprake is van ruzie binnen het gezin of met de (oude) buurt (n=2).

De overige drie kinderen hebben in de vragenlijst geen reden opgegeven waarom ze op het vakantiepark wonen.

Rapportcijfer

Kinderen die aangeven op een vakantiepark te wonen omdat hun ouders dit graag willen, en daarmee in de vrijwillige groep vallen, geven hun leven een 10. Ze zijn blij om op een vakantiepark te wonen. De kinderen uit de andere twee groepen, waarbij zowel voor de spoedzoekers als voor de gezinnen met multiproblematiek geldt dat zij onvrijwillig op een vakantiepark wonen, geven hun leven een onvoldoende, of een 6 tot 8 als rapportcijfer. Eén kind in de groep spoedzoekers geeft haar leven een onvoldoende. Het kan zijn dat de keuzevrijheid in het wel of niet gaan wonen op een vakantiepark invloed heeft op de kwaliteit van de woning en het park, en daarmee voor de kwaliteit van de leefomgeving en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken kinderen.

⁶ De kinderen zijn tussen de 8 en 18 jaar oud. Het betreft 6 jongens, 8 meisjes en 2 kinderen die hebben aangegeven 'anders' te zijn.

⁷ GGD West-Brabant (2017). Hoe gezond is het om te verblijven op Fort Oranje (samenvatting). Breda: GGD West-Brabant.
Platform 31 (2018) Wonen in de luwte. Den Haag: Platform 31.

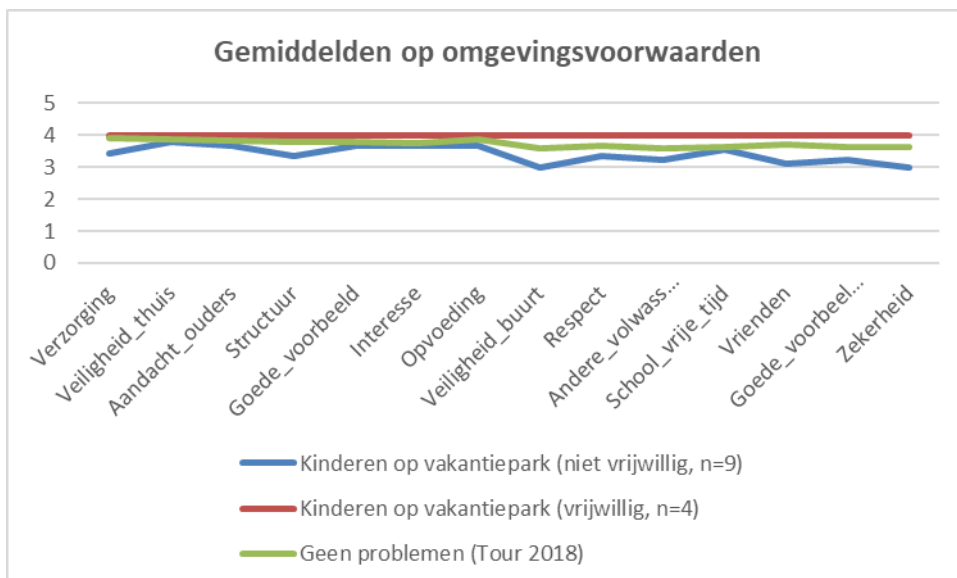
Kwaliteit van de leefomgeving

Een paar kinderen die niet vrijwillig op een vakantiepark wonen, geven aan dat de leefomgeving niet prettig is: Spullen in of aan het huisje zijn kapot, of voorzieningen op het park zijn vies of verloederd. Ook benoemen deze kinderen dat zij graag een beter of fatsoenlijk huis zouden willen hebben. Daarnaast betekent wonen op een vakantiepark voor een aantal kinderen dat zij ver van school en/of vriendjes en vriendinnetjes wonen, terwijl er soms onvoldoende geld is voor het gebruik van openbaar vervoer. Tot slot vermelden kinderen dat het wonen op een vakantiepark ook veel onzekerheid met zich mee brengt, omdat gezinnen soms pas laat horen of ze daar nog iets langer kunnen blijven wonen of niet.

Van de 16 kinderen die de vragenlijst hebben ingevuld, geven zes kinderen aan tot een of twee kwetsbare groepen te behoren. Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat voor een deel van de kinderen problemen spelen in de thuissituatie. Zo geven vier kinderen aan dat zij thuis weinig geld hebben. Eén kind noemt dat er thuis vaak ruzie is en één kind geeft aan dat ouders gescheiden zijn. Ook geeft één kind aan jeugdhulp te krijgen. Daarnaast geeft één kind nog aan dat ouders eigen problemen hebben, zoals een lichamelijke ziekte of psychische problemen. Twee kinderen vallen in twee kwetsbare groepen: het kind met gescheiden ouders en het kind met jeugdhulp noemen beiden dat ze ook weinig geld thuis hebben.

Hoewel de aantallen klein zijn en slechts een indicatie geven, valt op dat kinderen in de kwetsbare groepen hun leven een lager rapportcijfer geven dan de kinderen waarvan de ouders er vrijwillig voor kiezen op een vakantiepark te wonen. Het wonen op een vakantiepark is hiermee misschien niet (of niet alleen) de reden voor de lagere waardering van hun situatie. Tegelijkertijd zijn kwetsbaarheden in de gezinssituatie, zoals armoede en scheiding, ook oorzaken waardoor gezinnen op een vakantiepark komen. Hierdoor kan een stapeling van problemen ontstaan.

De kinderen die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben ook een aantal vragen beantwoord over hun leefomgeving, die voorspellend zijn voor hun welbevinden. De gemiddelde scores hierop vind u terug in grafiek 1. In onderstaande grafiek zijn de verschillen tussen verschillende groepen kinderen weergegeven.

Figuur 1: Gemiddelden op de 14 omgevingsvoorwaarden van de verschillende groepen kinderen

Om een indicatie te geven van hoe je de scores van de kinderen die op een vakantiepark wonen moet interpreteren, hebben we deze vergeleken met de scores van kinderen die in een eerder onderzoek van de Kinderombudsman hebben aangegeven geen problemen in hun leven te ervaren⁸. Als we kijken naar de verschillen tussen kinderen die vrijwillig met hun ouders op een vakantiepark wonen en kinderen die, om verschillende redenen, onvrijwillig op een vakantiepark wonen, zien we dat deze laatste groep op alle omgevingsvoorwaarden lager scoort dan de eerste groep. Uit de grafiek valt af te lezen dat de grootste verschillen bestaan in de omgevingsvoorwaarden 'veiligheid buurt', 'zekerheid' en 'vrienden'. Deze resultaten moeten echter met alle voorzichtigheid geïnterpreteerd worden: Het betreft in dit onderzoek erg kleine aantallen kinderen. Bovendien scoren kinderen die vrijwillig op een vakantiepark wonen op alle fronten hoger (maximaal) dan kinderen die in een ander groot onderzoek van de Kinderombudsman hebben aangegeven geen problemen te ervaren. De reden voor deze extreme scores is mij onbekend, maar maant tot enige voorzichtigheid.

5. Bevindingen uit het gesprek

Ondanks de vele en herhaalde oproepen voor medewerking aan mijn onderzoek heeft zich uiteindelijk slechts één gezin gemeld die mee wilde werken aan een interview. Hiermee is de informatie uit dit gesprek ook niet representatief, maar wel illustratief voor het wonen op een vakantiepark. Twee van mijn medewerkers zijn in gesprek gegaan met een moeder en haar 13-jarige dochter die tot voor kort op een vakantiepark woonden. Bij dit gesprek was ook een vriendin van moeder aanwezig die samen met haar gezin tot op heden nog op een vakantiepark woont. In het onderstaande worden de belangrijkste punten benoemd uit het gesprek.

Verschil in beleving

Het meisje heeft een andere beleving van het wonen op een vakantiepark dan de geïnterviewde moeder en haar vriendin. Het meisje geeft aan dat het te rustig is op het vakantiepark. In de zomer is het wel leuk, maar in de winter is er amper wat te doen. Zowel het meisje, haar moeder en de vriendin gaven in het gesprek aan dat het voor kleine kinderen leuk kan zijn om te wonen op een vakantiepark. Voor tieners wordt het echter vervelend, omdat school, vrienden en leuke activiteiten zoals naar de film gaan, ver weg zijn.

Hoewel zij zich niet onveilig voelde op het vakantiepark, vertelt het meisje dat er veel gebeurde op het vakantiepark, zoals brand en een steekpartij. De moeder en haar vriendin geven aan dat het wonen op een vakantiepark voor volwassenen een gevoel van "community" op kan leveren, waarbij mensen informele hulp en zorg aan elkaar leveren (als dat nodig is). Door de hechte community is er enerzijds zicht op elkaar; mensen wandelen makkelijk bij elkaar binnen. Anderzijds maakt de afstand tussen de wooneenheden op het park dat je niet altijd directe burens hebt. Wat er precies 'binnenshuis' afspeelt blijft daardoor grotendeels onzichtbaar.

Veiligheid

De volwassenen benoemen dat er op een vakantiepark verschillende groepen samen wonen. Moeder en haar vriendin vertellen dat arbeidsmigranten bijvoorbeeld hard werken maar ook de nodige alcohol nuttigen. Er wonen ook gezinnen met een rugzakje en een kort lontje. In die gezinnen wordt veel gescholden, ook tegen kinderen. Daarnaast bestaat er prostitutie en criminaliteit. Volgens moeder en haar vriendin heeft niemand hier last van en is het "niet meer dan in een reguliere

⁸ De Kinderombudsman (2018). *Als je het ons vraagt. Kinderrechtentour 2018*. Den Haag: De Kinderombudsman

woonwijk." Ze benoemen echter ook dat de veiligheid op een camping onder druk komt te staan als parkbeheerders mensen toelaten zonder voorafgaande screening. De 13-jarige dochter heeft ook hierbij een andere beleving en geeft aan dat "ouders goed moeten nadenken over veiligheid voor ze op een camping gaan wonen. Ze weten niet wat kinderen kunnen meemaken en of dat later nog effect heeft."

Stabiliteit

In het geval van het vakantiepark waar moeder en dochter verbleven, stuurde de gemeente zelf gezinnen naar het betreffende vakantiepark. Volgens moeder en haar vriendin zijn dit vaak gezinnen met een rugzak, waarbij veel spanningen zijn. Ruzies escaleren daardoor snel. Voor gezinnen waarbij huurschulden spelen, is doorstromen naar een reguliere sociale huurwoning lastig dan wel onmogelijk. Tegelijkertijd genieten vakantieparkbewoners geen huurbescherming en kunnen zij plotseling van het park geweerd worden. Met name voor kinderen brengt dit veel onzekerheid met zich mee. Zo vertelt de dochter: "Het ergste is dat ik niet meer naar het vakantiepark kan vanwege het feit dat wij een verbod hebben gekregen van de beheerder om daar te komen. Toch ben ik blij dat we eraf moesten, want ik wilde al lang wel weg. Toen we het vakantiepark af moesten van de beheerder, dan wordt het je echt teveel. Het was heel onverwachts."

6. Bevindingen uit contacten met mijn netwerk

Ondanks de inzet en betrokkenheid van vele partijen rondom kinderen die opgroeien op een vakantiepark, heeft het onderzoek maar op zeer beperkte wijze inzicht kunnen geven in de kwaliteit van het leven van kinderen die op vakantieparken wonen, zoals door hen zelf ervaren. Uit vele bronnen en signalen weten we dat er kinderen op parken wonen maar we hebben hen zelf niet bereikt. Dat is een resultaat op zich, want in geen eerder onderzoek vanuit de Kinderombudsman bleek het zo moeilijk om contact te leggen met kinderen en/of ouders. Hiervoor zijn verschillende mogelijke verklaringen. Een aantal partijen die we hebben gesproken in het kader van het onderzoek verklaart deze 'onzichtbaarheid' vanuit een zekere mate van wantrouwen onder vakantieparkbewoners richting de overheid en overheidsinstanties. Er is volgens hen bij volwassen bewoners een wens om onzichtbaar te blijven en dit heeft z'n weerslag op de bereidheid van kinderen om mee te werken aan het onderzoek. Dit strookt met de ervaringen aangaande het onderzoek van Platform 31 en blijkt uit het gesprek met het gezin dat wij hebben gehad.

Mogelijk zijn er meer partijen die niet open kunnen of willen zijn over permanente bewoning op vakantieparken. Het is immers verboden. Zo komt uit het gesprek met het gezin naar voren dat gemeenten soms actief gezinnen naar vakantiepark verwijzen. Desalniettemin heeft een groot deel van de gemeenten waar vanuit mijn instituut contact mee is geweest, de Kinderombudsman niet verder kunnen helpen in het onderzoek. Als reden werd vooral gegeven dat er geen sprake was van permanente bewoning op de vakantieparken in hun gemeenten. Of gemeenten niet weten of er sprake is van permanente bewoning of hieraan liever geen ruchtbaarheid willen geven omdat dit wordt gedoogd, kan ik niet beoordelen.

Vakantieparkbeheerders verklaren veelal dat er geen sprake is van permanente bewoning, niet op dat moment of niet voor een periode langer dan twee maanden. Slechts enkele beheerders hebben aangegeven het onderzoek bij hun 'bewoners' onder de aandacht te willen brengen. Hierbij werd echter wel de zorg uitgesproken dat gezinnen écht op straat komen te staan als uitkomt dat ze daar wonen.

GGD GHOR Nederland en verscheidene jeugdartsen hebben aangegeven mijn onderzoek te ondersteunen en erkennen de zorgen die de Kinderombudsman heeft over deze groep kinderen. Zij geven echter aan dat dit een groep is die het moeilijk vindt overheidsinstanties te vertrouwen: een vertrouwensband opbouwen kost veel tijd en energie. Omdat kinderen en hun ouders de Kinderombudsman niet kennen, zullen mogelijk niet geneigd zijn zichzelf bij de Kinderombudsman aan te melden voor het onderzoek. Zo blijkt uit de ingevulde vragenlijsten van mijn onderzoek dat bij meerdere kinderen geldproblemen een rol spelen in het gezin, maar bij grotere onderzoeken naar armoede lijken deze gezinnen echter buiten beeld te blijven (of geven ze het niet aan). In armoedeonderzoeken van bijvoorbeeld Movisie of de Hogeschool Utrecht komen dit soort gezinnen slechts sporadisch of helemaal niet voor. Ook organisaties zoals de YMCA kent dit soort gezinnen niet uit de vakantiecampen die zij organiseren voor kinderen in armoede.

7. Conclusie

Kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen, groeien op in een bijzondere leefsituatie. Voor een deel van deze kinderen hebben ouders de vrijwillige keuze gemaakt om op een vakantiepark te wonen, bijvoorbeeld omdat ze meer behoefte hebben aan een prikkelarme omgeving of omdat ze goedkoop willen wonen om schulden af te kunnen lossen. Met deze kinderen lijkt het goed te gaan en over hen heb ik op dit moment geen zorgen.

Een ander deel van deze kinderen woont echter niet vanuit een vrijwillige keuze op het vakantiepark, en groeit op in een meer kwetsbare positie; leefomstandigheden lijken niet adequaat en in sommige gezinnen spelen ook andersoortige problemen. Daarnaast is er nog een groep kinderen waarover aanwijzingen bestaan dat de ontwikkelingsmogelijkheden van deze kinderen onder druk staan, en zij opgroeien in een (mogelijk) risicovolle omgeving. Deze kinderen heb ik echter niet kunnen bereiken. Het is vanwege de twee laatstgenoemde groepen dat ik via deze brief mijn zorgen met u deel.

8. Wat vraag ik van u?

Er zijn helaas maar weinig reacties geweest op onze oproepen voor medewerking aan het onderzoek dat ik in 2018 gestart ben. Hoewel de resultaten van mijn onderzoek niet representatief zijn, geven ze een duidelijke indicatie van de (mogelijke) problematiek. Er zijn voldoende signalen en zorgen om ons met z'n allen in te zetten voor deze groep, voornamelijk onzichtbare, kinderen. Een aantal van u zet zich mogelijk al actief in, bijvoorbeeld door sociale wijkteams op vakantieparken te hebben. Ook weten we dat vanuit de VNG gewerkt wordt aan handreikingen voor gemeenten en vakantieparkbeheerders⁹. Ik roep uw College van Burgermeesters en Wethouders daarom op om (ook) de kinderen in uw gemeente die langdurig op vakantieparken wonen, de zorg en ondersteuning te bieden die zij nodig hebben om veilig en perspectiefvol op te groeien. Hiervoor zijn verschillende inspanningen nodig die ik hier onder toelicht.

1. Krijg zicht op kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen

Gedurende het onderzoek hebben wij genoeg zorgelijk signalen ontvangen om elke burgemeester en verantwoordelijk wethouder in Nederland op te roepen na te gaan of deze groep kinderen ook in hun gemeente woont en zo ja, na te gaan hoe het met hen gaat. Het is echter ook duidelijk geworden

⁹ <https://www.naleving.net/themas/multidisciplinair-handhaven/kennisbank/meer-grip-op-vakantieparken-handreiking/>

dat deze groep kinderen maar moeilijk te bereiken is. Onder welke omstandigheden groeien zij op; wat gaat er goed en wat kan er beter? Zicht krijgen op het ontwikkelingsperspectief van deze kinderen is bovendien geformuleerd als actiepunt in de Actieagenda Vakantieparken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij het vitaliseren van vakantieparken is het belangrijk aandacht te hebben voor de aanwezigheid en het ontwikkelingsbelang van kinderen die op vakantieparken wonen. Gemeenten kunnen hierin een cruciale rol op zich nemen. Zorg- en welzijnsorganisaties kunnen een belangrijke samenwerkingspartner zijn om een vertrouwensrelatie met deze gezinnen en kinderen op te kunnen bouwen.

II. Organiseer zorg voor kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen

Zoals uit bovenstaande informatie is gebleken, wonen er kinderen op vakantieparken die om verschillende redenen zorgbehoeften hebben, maar waarvan onduidelijk is of zij deze zorg krijgen. Kinderen groeien bijvoorbeeld op in armoede, in situaties waarin er veel strijd is tussen ouders of in situaties waarin ouders een zorgbehoefte hebben. Zolang deze kinderen niet in beeld zijn bij de voorde-hulp-verantwoordelijke partijen, krijgen zij niet de zorg en ondersteuning die zij nodig hebben. Dit brengt risico's met zich mee voor hun ontwikkelingsperspectief, en hierbij komen een aantal rechten voor kinderen, zoals opgenomen in het Kinderrechtenverdrag (zie bijlage 1) onder druk te staan. Specifiek gaat het hierbij om toegang tot sociale voorzieningen (artikel 26), gezondheid en gezondheidszorg (artikel 24), bescherming tegen misbruik en verwaarlozing (artikel 19) en een adequate levensstandaard (artikel 27). Als College van Burgemeesters en Wethouders heeft u de verantwoordelijkheden en mogelijkheden om er zorg voor te dragen dat deze rechten voor deze kinderen gewaarborgd zijn. Ook hierbij kunnen zorg- en welzijnsorganisaties een belangrijke rol vervullen. In dit verband dring ik er op aan hierbij ook met kinderen zelf te spreken en hun mening mee te nemen in uw besluitvorming over hun zorgbehoeften.

III. Biedt zekerheid voor kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen

De resultaten van mijn onderzoek laten ook zien dat wonen en opgroeien op een vakantiepark niet per definitie problematisch is. Een deel van de kinderen geeft aan tevreden te zijn over de omstandigheden. Voor een ander deel van deze groep is dit echter niet het geval. Voor hen is de huisvesting zelf niet adequaat of is het park waar zij op wonen verloederd. Tegelijkertijd ben ik mij als Kinderombudsvrouw er ook van bewust dat een huisvestingsprobleem niet eenvoudig op te lossen is. Een grote zorg voor mij als Kinderombudsvrouw is vooral de onzekerheid waarmee deze groep kinderen opgroeit: Kunnen zij überhaupt in de vakantiewoning blijven wonen tot betere mogelijkheden zich aandienen? Waar moeten zij gaan wonen als zij daar niet kunnen blijven wonen? Dergelijke onzekerheden zijn voor kinderen soms zwaarder te dragen dan de feitelijke levensomstandigheden. Ook hierbij is het belangrijk kinderen zelf te spreken om hun behoeften goed in kaart te kunnen brengen. Ik vraag u dan ook om er zorg voor te dragen dat deze groep kinderen naast de juiste zorg ook in een stabiele woonsituatie terecht komt. Dit is bij voorkeur in een reguliere woning. Als deze echter niet op korte termijn voor handen is, dring ik er bij u op aan om voor de gezinnen met kinderen zorg te dragen voor een anderszins stabiele en adequate woonsituatie. Ook als dit, met de juiste ondersteuning, op een vakantiepark is.

Bijlage 1: Het Kinderrechtenverdrag

Als Kinderombudsvrouw heb ik de taak wetgeving, beleid en de uitvoering daarvan te controleren op de naleving van de kinderrechten zoals opgenomen in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Het Kinderrechtenverdrag kent vier basisprincipes. Artikel 2 van het verdrag stelt dat alle rechten uit het verdrag voor alle kinderen en jongeren gelden. Artikel 3 stelt dat bij alle besluiten die genomen worden de belangen van kinderen een eerste overweging moeten zijn. Dit principe geldt voor alle besluiten die genomen worden over individuele kinderen en jongeren, maar ook voor groepen kinderen en jongeren in het algemeen. Artikel 6 stelt dat elk kind recht heeft op leven en dat de overheid hiervoor waarborgen moet bieden. Artikel 12 stelt dat het kind het recht heeft om zijn mening te geven over alle zaken die hem aangaan. Deze vier artikelen moeten volgens het Kinderrechtencomité in onderlinge samenhang worden gezien. Dit betekent dat bij alle besluiten die er worden genomen, het ontwikkelingsbelang van kinderen en jongeren leidend is, dat kinderen en jongeren hierbij gelijk behandeld moeten worden en dat hun mening moet worden meegewogen bij ieder te nemen besluit. De overige bepalingen van het Kinderrechtenverdrag moeten vanuit dit perspectief worden bekeken.

Voor kinderen die (semi-)permanent op een vakantiepark wonen, spelen er daarnaast nog een groot aantal andere kinderrechten die mogelijk onder druk staan door hun specifieke woon- en leefomgeving. Afhankelijk van de specifieke gezinssituatie waarin deze opgroeien kunnen er zorgen zijn over kinderrechten als artikel 5 ('de rol van ouders bij de begeleiding en ontwikkeling van het kind'), artikel 18 ('ouderlijke verantwoordelijkheden'), artikel 19 ('bescherming tegen misbruik en verwaarlozing'), artikel 24 ('gezondheid en gezondheidszorg'), artikel 26 ('toegang tot sociale voorzieningen') en artikel 27 ('levensstandaard'). In extreme situaties, zoals we deze ook op Fort Oranje hebben gezien zijn er daarnaast zorgen over artikel 33 ('bescherming tegen drugsmisbruik'), artikel 34 ('bescherming tegen seksuele exploitatie') en artikel 36 ('bescherming tegen andere vormen van exploitatie').

Bijlage 2: De vragenlijst

Introductie

Wat fijn dat je onze vragenlijst wilt invullen!

De vragenlijst is speciaal bedoeld voor kinderen en jongeren die langere tijd op een camping of vakantiepark wonen. Dus niet alleen in de vakanties, maar ook daarbuiten. We willen graag weten hoe het voor een kind is om op een camping of vakantiepark te wonen: wat vind je fijn? wat vind je minder fijn? Jij bent voor dit onderzoek onmisbaar!

Eerst gaan we een paar vragen stellen over jezelf. Daarna komen er vragen over jouw leven. Ook stellen we een paar vragen over hoe het voor jou is om op een camping of vakantiepark te wonen. Helemaal aan het eind vragen we je ook of je nog meer dingen wil zeggen, maar die we niet hebben gevraagd.

De vragenlijst bestaat uit 34 vragen. Het duurt ongeveer 15 tot 20 minuutjes om de vragenlijst in te vullen. Neem je tijd! je hoeft de vragenlijst niet in één keer af te maken. De vragenlijst slaat tussendoor vanzelf op. Je kan dus ook later de vragenlijst afmaken. Op 20 oktober sluit de vragenlijst. Dan kun je hem niet (verder) invullen. We verloten in totaal 10 tegoedbonnen onder de kinderen die de vragenlijst helemaal afmaken.

Nog 2 dingetjes die belangrijk zijn: Wij kunnen niet zien wie jij bent. Ook andere mensen, zoals jouw ouders of leerkracht, kunnen niet zien wat jij hebt ingevuld. Oftewel, je blijft anoniem.

Het kan zijn dat je sommige vragen moeilijk vindt. Als je veel vragen moeilijk vindt, kun je ook met ons praten. Stuur dan een email naar onderzoek@dekinderombudsman.nl

Dank je wel!!

Welkom bij de vragenlijst van de Kinderombudsman!

1. Ik woon op een camping of vakantiepark. Ik woon daar niet alleen in de vakanties, maar ook als het geen vakantie is. Ja/Nee

2. Ik ben een: Jongen/Meisje/Anders

3. Hoe oud ben je? 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

4. Ga je naar school?

- Ja, ik ga naar de basisschool
- Ja, ik ga naar de middelbare school of het mbo
- Ja, ik ga naar school en ik werk ook
- Nee, ik werk
- Nee, ik ga niet naar school en heb geen werk
- Anders, namelijk:

5. In welke groep zit je?

- Groep 5
- Groep 6
- Groep 7
- Groep 8

6. Welk type school volg je?

- Praktijkonderwijs
- VMBO basis of VMBO kader
- VMBO-gl of VMBO-tl
- MBO-1 of MBO-2
- MBO-3 of MBO-4
- HAVO
- VWO
- HBO
- WO
- Anders, namelijk:

7. Waar woon je?

- Bij mijn beide ouders
- Alleen bij mijn vader
- Alleen bij mijn moeder
- Wisselend bij mijn moeder en vader
- Bij een van de mijn ouders en zijn/haar partner

- Wisselend bij mijn moeder en vader en zijn/haar partner
- Ik woon alleen
- Anders, namelijk:

8. In welke provincie woon je?

Drenthe	Noord-Brabant
Flevoland	Noord-Holland
Friesland	Overijssel
Gelderland	Utrecht
Groningen	Zeeland
Limburg	Zuid-Holland

9. Waar komt jouw moeder vandaan?

Uit Nederland	Uit Roemenië
Uit Suriname	Uit Bulgarije
Uit de Antillen	Uit Hongarije
Uit Marokko	Uit Albanië
Uit Turkije	Dat zeg ik liever niet
Uit Polen	Uit een ander land, namelijk:

10. Waar komt jouw vader vandaan?

Uit Nederland	Uit Roemenië
Uit Suriname	Uit Bulgarije
Uit de Antillen	Uit Hongarije
Uit Marokko	Uit Albanië
Uit Turkije	Dat zeg ik liever niet
Uit Polen	Uit een ander land, namelijk:

Voor alle kinderen is het belangrijk dat ze een fijn leven kunnen hebben. Hiervoor zijn 14 dingen nodig. Je kunt aankruisen hoe goed dat gaat in jouw leven. Je kunt zelf ook dingen aan ons uitleggen. Dat kan in het vakje dat onder elke vraag staat. Je mag bij elke vraag iets meer uitleggen, maar dat hoeft niet.

11. De verzorging die ik krijg, vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

12. Ik vind de veiligheid bij mij in huis...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

13. Ik vind de liefde en aandacht die ik van mijn ouders of opvoeders krijg...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

14. Ik vind de structuur, regels en ondersteuning die er thuis zijn...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

15. Ik vind het goede voorbeeld dat mijn ouders of opvoeders geven...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

16. Ik vind de interesse die mijn ouders of opvoeders hebben in wat ik belangrijk vind...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

17. Ik vind mijn opvoeding...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

18. Ik vind de veiligheid bij mij in de buurt...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

19. Ik vind het respect dat ik krijg...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende
Wil je daar iets over vertellen?

20. De hulp die ik van andere volwassenen krijg, vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

21. Op school en in mijn vrije tijd vind ik het...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

22. Ik vind het contact met mijn vrienden...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

23. Het goede voorbeeld dat ik krijg van mensen die ik ken, vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

24. De zekerheid in mijn leven vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

25. Welk cijfer geef jij aan jouw leven?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Net heb je 14 vragen beantwoord over wat voor kinderen nodig is om een fijn leven te hebben. Heel fijn dat je dat gedaan hebt!

Het kan zijn dat als je op een camping woont sommige dingen minder veilig of fijn zijn. Daarom willen we je nu nog 3 vragen stellen over dingen die misschien wat moeilijker zijn in jouw leven.

Je kunt bij de verschillende vragen aangeven wat wel of niet past bij jouw eigen situatie.

26. Waarom woon je op een camping of vakantiepark? Je kunt meerdere hokjes aanvinken, of geen enkel hokje.

- Mijn ouders willen dat graag
- We hebben even geen ander huis
- Mijn ouders mogen even geen huis huren en kunnen ook geen huis kopen
- Mijn ouders zijn gescheiden en mijn vader/moeder heeft even geen ander huis
- We zijn gevlucht
- Mijn ouders werken in Nederland, maar komen uit een ander land
- In ons vorige huis hadden we vaak ruzie met mensen uit de buurt
- In ons vorige huis kwam vaak de politie of jeugdzorg langs
- Weet ik niet
- Wil ik niet zeggen
- Anders, namelijk:

27. Geldt één van de punten hieronder voor jou? Vink die dan aan. Je kunt meerdere hokjes aanvinken, of geen enkel hokje.

- We hebben thuis weinig geld
- Er is thuis vaak ruzie waarbij soms weleens gescholden, geslagen of geschopt wordt
- Een (of beide) van mijn ouders heeft eigen problemen. Hij/zij is bijvoorbeeld lichamelijk ziek of heeft psychische problemen. Of
- hij/zij kan moeilijk leren en werken of gebruikt vaak alcohol of drugs
- Mijn ouders zijn gescheiden. Ze kunnen ook niet meer normaal met elkaar omgaan
- Ik krijg jeugdhulp
- Ik ga naar een school voor speciaal onderwijs
- Ik kom uit een ander land en ben naar Nederland gevlucht
- Ik heb daar zelf geen last van maar zie het wel bij andere kinderen die mij op de camping wonen (*als je deze optie aankruist, kruis dan ook hierboven aan wat je bij andere kinderen ziet*)
- Er is een ander probleem thuis, namelijk:

28. We willen ook graag weten of het voor jou af en toe moeilijk is om op een camping te wonen. Geldt een van de punten hieronder voor jou? Vink die dan aan. Je kunt weer meerdere hokjes aanvinken, of geen enkel hokje.

- Ik vind het moeilijk omdat mensen onaardig tegen mij of mijn ouders kunnen doen
- Ik vind het moeilijk omdat burens ruzie maken en schreeuwen tegen elkaar
- Ik vind het moeilijk omdat andere kinderen mij ermee pesten
- Ik vind het moeilijk omdat waarin we wonen heel klein is en er veel dingen kapot zijn
- Ik vind het moeilijk omdat de camping vaak vies is en er dingen kapot zijn op de camping
- Ik heb daar zelf geen last van maar zie het wel bij andere kinderen die mij op de camping wonen (*als je deze optie aankruist, kruis dan ook hierboven aan wat je bij de andere kinderen ziet*)
- Ik vind het om een andere reden niet leuk op de camping, namelijk:

29. Wat vind je fijn in jouw leven?

(Bijvoorbeeld bij jou thuis, op school of in jouw buurt)

Weet ik niet of wil ik niet zeggen

Wat ik fijn vind is:

30. Wat kan er beter, om jouw leven (nog) leuker te maken?

(Bijvoorbeeld bij jou thuis, op school of in jouw buurt)

Weet ik niet of wil ik niet zeggen

Wat beter kan in mijn leven is:

Kun je iets meer vertellen waarover je mee mag beslissen of waarover je zou willen meebeslissen?

31. Mag je over dingen meebeslissen in jouw leven? Of zou je dat graag willen? Je kunt meerdere hokjes aankruisen.

Ik mag al meebeslissen: Thuis/Op school/Bij (jeugd)zorg/In de buurt/Weet ik eigenlijk niet/Wil ik niet

Ik zou graag willen meebeslissen: Thuis/Op school/Bij (jeugd)zorg/In de buurt/Weet ik eigenlijk niet/Wil ik niet

De komende jaren gaat Margrite, de Kinderombudsvrouw, zich inzetten voor alle kinderen in Nederland. Ze wil graag van jou horen waar ze kinderen mee kan helpen.

32. Als jij Kinderombudsman of Kinderombudsvrouw was, wat zou je dan willen veranderen voor kinderen in Nederland?

Weet ik niet of wil ik niet zeggen

Als ik de Kinderombudsman/vrouw was, dan zou ik:

33. Is er verder nog iets wat je kwijt wil en waar we geen vraag over hebben gesteld of wil je nog iets toelichten, dan kan dat hier:

34. Heel erg bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

We willen graag nog een paar kleine dingen weten...

Voor ons onderzoek vinden wij het ook belangrijk om met een paar kinderen te praten. Wij kunnen dan vragen stellen en kinderen kunnen meer vertellen. Het liefst zouden we dan ook jouw ouders spreken. Of andere volwassenen die voor jou zorgen. We gaan dan natuurlijk niet over jouw antwoorden praten. Dat kan ook niet omdat je de vragenlijst anoniem hebt ingevuld. We gaan dan praten over wat je allemaal wel en niet fijn vindt in het wonen op een camping, maar ook hoe je denkt dat dit opgelost kan worden!

Zou je het leuk vinden om verder met ons te praten? En zouden jouw ouders of verzorgers dat ook leuk vinden? Stuur dan een email met je gegevens naar onderzoek@dekinderombudsman.nl of bel naar **06-11721485**.

Het kan zijn dat jij wél met ons wilt praten maar jouw ouders/verzorgers niet. Dat kan ook. Dan moeten jouw ouders/verzorgers het wel goed vinden dat je met ons praat. Vraag dit aan hen, en geef dat aan in de email of het telefoongesprek.

Wil je mails ontvangen over de resultaten van ons onderzoek?

Mail ons dan: onderzoek@dekinderombudsman.nl

Wil je meedoen in de loterij voor een tegoedbon?

Vul dan hieronder jouw email-adres in! Jouw email wordt alleen gebruikt voor de loterij.

Wil je meer weten over de Kinderombudsman? Of twijfel je of sommige van jouw kinderrechten voldoende uitgeoefend worden?
Kijk dan op onze website of bel naar 0800-8765432 (gratis)